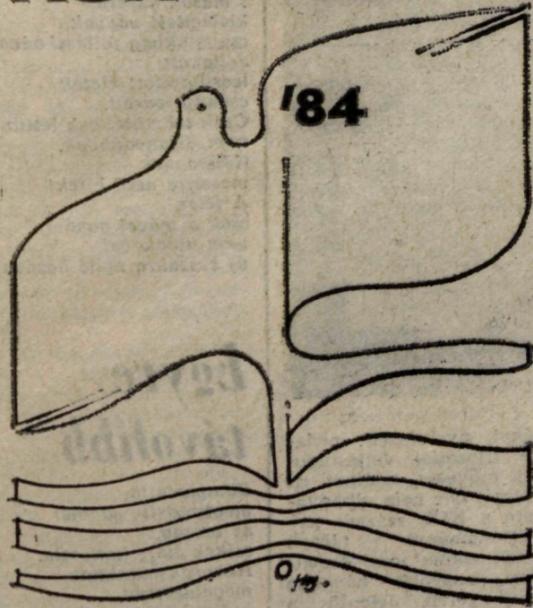

ÜNNEPI KÖNYVHÉT

KALASZ LÁSZLÓ

A Holdra

rászállt egy madár
elibém már csak pelyhe száll
csőrével csakányoz az égben
— elfújom

bármilyen hull elém
mélto dolgot komoly erőknél
megvívható Eget és Földet!
harcolható Harcot!
keményet!
dúsabb vért sorsunk erejének!

a világ végén milliárd
fényévekként semmül a semmi
Nihilbe nem hagyom szilárd
álmunkat is beleveszni
nem áldozok fel egy fikarc
anyagot élet sem se holtat
— kezdettől kozmoszi e harc
a kerenghetnek napok és holdak:
nem érdekel a Végtelen!
minden világ érdektelen!
a Madár izgat nem a Hold!
mi lesz vele

nem tudhatod

(A vers a szerzőnek
Mint ha rögtön meghalnék c.
kötetéből való)

A KÖNYVHÉT

HÍREI

BORSOD MEGYE ÉS MISKOLC VÁROS KÖNYVHETI TÁJÉKOZTATÓJA

A könyv ünnepe

„De hát hol a könyv, mely célhoz vezet?
Hol a nagyobb rész boldogsága?
Ment-e a könyvek által a világ elébb?”

Vörösmarty XIX. századi kérdése időszerűbb mint bármikor volt. Ennyi könyvünnepe, a könyvnek ennyi ünneplésre szánt alkalma mint ma van, soha nem volt korábban. (Csak néhány: Ünnepi Könyvhét, Őszi megyei könyvhét, Mezőgazdasági Könyvhónap, Politikai könyvnapok, Műszaki könyvhónap.)

A kérdés azonban — s benne a lehetséges válasszal a kételkedésünk csak erősödik. Mehet-e a könyv által a világ elébb? Eljut-e a könyv mindenkhez? Vagy legalább is a nagyobb hányadához az emberekhez? Ha igen, milyen könyv? Mit olvasunk? A szép elképzelésű „olvasó nép” valójában jelent-e valamit?

Ha azt vizsgáljuk, hogy ki az, illetve kik azok, akik alkalomadtán egy-egy könyvet a kezükbe vesznek, akkor meggyűlölnék a könyvet. Gyakorlatilag — azt hiszem — nincs olyan ember az írni-olvasni tudók között, akinek a kezébe ne jutna el néhány könyv. De a fő kérdés nem ez.

Nem is az, hogy mennyi a könyvtárak olvasója, bár nyugtalaníthatna bennünket az is, hiszen évről évre csökken vagy stagnál a beiratkozott olvasók száma. A városokban minimális növekedés van, a falvakban, a volt járási székhelyeket is beleértve nem nő, vagy kifejezetten csökken.

Jóbb a könyvvásárlás statisztikája. Ezenként nem kis összegekkel 0,5–1 millió forint — néha még ennél is többel nő a lakosság könyvvásárlására szánt összege. (A könyvtáraké relatíve, néhány helyen abszolút mértékben is csökken.)

A lényeg azonban mégis más. Amennyire örömdetes, hogy több az eladott könyv a tavalyinál meg az azelőttinél, annyira elgondolkodta-

tó, sőt elszomorító, ha a számok mögé, az adatok mögé nézünk.

Mert kihez, kikhez jut el a könyv rendszeresen, kik vásárolnak, kik iratkoznak be a könyvtárba? Megbízható vizsgálatok, olvasásszociológiai felmérések bizonyítják — kevesen, a társadalom viszonylag szűk rétege. Elsősorban értelmiségiek, diákok, szakmunkások (kisebbségben). A mezőgazdaságban foglalkoztatottak, kettős jövedelműek jóval szerényebb hányada, s van a lakosságnak, nem is kizárólag a csoportja, akik egyáltalán nem.

Még elgondolkodtatóbb a kép, ha arra keressük választ, mit olvasnak, mit adnak el a könyvesboltok? Nagy forgalma a kevésbé értékesnek, a lektürnek, néhány bestsellernek számító művek van. Sokszor teremt alkalmat a könyvtárak látványosságaihoz, de mégis megemlíteni, hogy az olvasók néhány ezres példányszámában kerülnek a könyvtárra, s az a látvány, mintha a kereslet jóval felülmúlná a kínálatot. Ez látványra igaz, de mesterségesen visszaszorított kínálat állunk szemben.

S még arra nem is keressük a választ, mit olvasnak el a kölcsönzött, de főleg a vásárolt könyvek közül. Önmagában nem baj ez, de látnunk kell, hogy a könyvvásárlás divat lett, társadalmi siker. Jól mutat az új bútoron, de kézbe nem kerül. Ajándékozzuk a könyvet — minél drágább, annál jobb — de nem olvassuk, olvasás az adott-kapott könyvet. Erre sajnos utalnak az olvasás-szociológiai vizsgálatok eredményei is. A felnőtt lakosságnak 40 százaléka sem könyvtárból, sem más forrásból nem olvas könyvet. Több mint 35 százaléka pedig rendszeresen. Húsz-huszonöt százalékra tehető a rendszeresen olvasók ará-

nya (bár ez rétegenként erősen differenciált). Akkor hát a kölcsönzött és vásárolt könyv csak bizonyos rétegekhez jut el, más rétegekhez ha eljut — nem olvassák.

Arra pedig teljesen bizonytalan a válaszuk, hogy amit elolvastak, azok közül mennyi volt a pusztán „olvasmány” és mennyi az „igazságra vezérlő kalauz”. Vagyis amelyek által elébb mehetne a világ. Mi válik gondolkodásra, cselekvésre mozgósító, magatartást, ízlést formáló erővé.

A ma még „kibányasztatlan emberi képességek” felfedezése és mozgósítása lenne a nagy társadalmi feladat. Ehhez kellene sorba állítani a könyvünnepeket is. Ez persze még nem elég. Mert hogyan is van ma? Mi inspirálja, vezérli vagy kényeszeríti az emberi cselekedetet? Van-e presztízse, sőt szükségessége a több tudásnak, a műveltségnek? Megvan-e a társadalom minden tagjában a hit és a meggyőződés, hogy érdemes? A gondjaink gyökere mélyen van és sokkal nagyobbak ezek, mint első látásra hinnenek.

Első lépésként azokat kellene bátorítani, megbecsülni — anyagilag és erkölcsileg egyaránt — akik a műveltség épületében a magasabb, felsőbb emeletre vannak. El kellene érni, hogy minden közösségbe legyen ilyen ember. Ez az iskolára ró — meg a munkahelyekre — nagy felelősséget.

El kellene készülni — s ez nem anyagi kérdés — az olvasni akarók igényeinek differenciáltabb kielégítésére, erre könyvtárunk és közművelődésünk ma még jobbrészt alkalmatlan.

Nagyobb megbecsülést a tudásnak. Ezek alapján talán könnyebb lesz a válasz — mehet-e könyvek által a világ elébb?

Zódi Imre,
a megyei pártbizottság munkatársa

Vendégeink

Jókai Anna

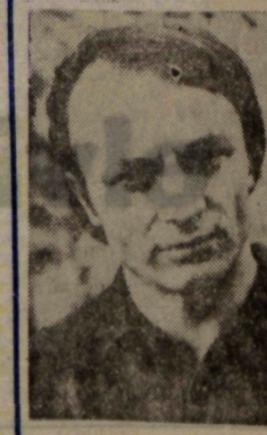
Kolozsvári Grandpierre Emil

Páskándi Géza

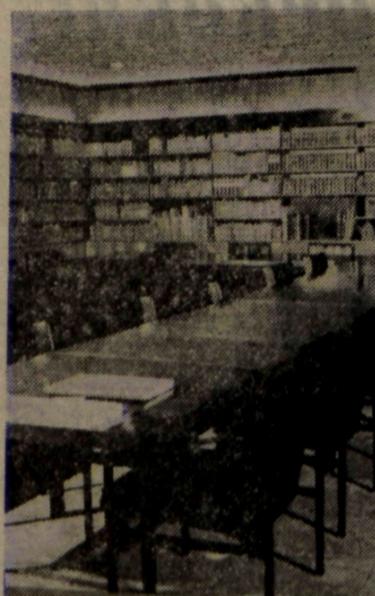

Rapcsányi László

Serfőző Simon

A Selmeci Műemlékkönyvtár

Szakmabeliek előtt sem ismeretes széles körben, hogy a miskolci egyetemi könyvtárban van a világ legértékesebb műszaki és természettudományos gyűjteménye, a mintegy 38 000 kötetes Selmeci Műemlékkönyvtár. A gyűjtemény értékét nemcsak az egyedi darabok becse adja, hanem a gyűjtemény egésze, az a tény, hogy évszázadokon át fennmaradt épségben, szinte sértetlenül a kutatás és az utókor rendelkezésére áll.

A könyvtárat a selmeci bányai iskolával egy időben alapította a bécsi udvari kamara, 1735. június 22-én. Az alapító okirat arról is rendelkezett, hogy a könyvtárban elsőként 5 db könyvet kell elhelyezni. Ez az 5 könyv ma is hiánytalanul megvan a könyvtárban.

A könyvtár igazában az 1770-es években indult fejlődésnek. Ennek reális alapja az volt, hogy Mária Terézia 1770-ben akadémiai rangra emelte a világ első műszaki felsőoktatási intézményét. Minthogy a könyvtár jogállását, működésének feltételeit mindenkor a fenntartó anyaintézmény helyzete határozta

meg, így itt is a 18. század utolsó harmadában példás színvonalon működő főiskola, az Európa-hírű oktató-könyvtár gyarapodását is segítette. Az Akadémia 1774–1776 között 4000 forint ellenében hozzájárult Johann Thädeus PEITHNER professzor 1392 műből álló híres könyvtárához. Ezt követően a könyvtár egyenletesen gyarapodott. A 18. század végén a szorosan vett szakanyag 900 művet tett ki, 1800 kötetben. A későbbi állományadatok: 1862-ben: 8000 kötet; 1895-ben: 20 000 kötet; 1918-ban: 40 000 kötet.

Műszaki könyvtárnak — köztudottan — régtől fogva leghasznosabb állományrésze a szakfolyóirat. A selmeciek ebben különösen jeleskedtek. A 18. század végén már 50 szakfolyóiratra támaszkodhatott az oktatás és kutatás. A könyvtár gyűjteményében olyan, ma is élő és tovább gyarapított folyóiratok vannak, mint pl. a lipcsei kiadású Annalen der Physik (1790-től), a francia Annales des Mines (1793-tól).

Ha a híresebb, illetve értékesebb könyveket akarjuk megidézni, akkor

meg kell említeni Euler, Poisson, Galilei, Boyle, Ampère, Faraday, Gay-Lussac, Gmelin, Leibniz, Humboldt stb. nevét szerzőként. A gyűjtemény legértékesebb darabjai közé tartoznak Agricola művei, azok első latin és német nyelvű kiadásai, a 16. század közepéről. Végül van 25 kötet kiadatlan, a tudományos kutatás által még keletlen fel nem tárt kézirat.

A miskolci egyetemi könyvtár impozáns, 1969-ben épült épülete méltó otthont adott a műemlékgyűjtemény számára. A főépület földszintjén, 132 négyzetméteres alapterületű, pompás terem óvja a több évszázados tudományos és technikatörténeli könyveket és folyóiratokat. Ebben a térben kb. 7500 kötetnyi rész, a legértékesebb anyag van elhelyezve, az 1862-es selmeczi raktározási szisztéma szerint. A gyűjtemény nagyjából hányada a könyvtárakban elkülönített részben, különleges védelem alatt áll.

A selmeczi gyűjteményt számos érdeklődő keresi fel évente.

Dr. Zsidai József,
az egyetemi könyvtár igazgatója

Hor-yan (nem) leszünk olvasóvá?

Az író műve még nem készült el azzal, hogy megírják, és kinyomtatták. A Raffaello-kép sötét szobában, vagy a IX. Szimfónia kottája olyan házban, ahol senki sem ért a muzsikához: hallott kincs. Az irodalmi műbe is csak akkor költözik élet, ha van, aki el tudja olvasni. Mert ez technikailag jóval könnyebb ugyan, mint a IX. Szimfónia zenekari és ének-szólamait megszólaltatni, de művészet kell ehhez is. Benedek Marcell az olvasás művészetéről szólva írta e sorokat, amelyek a könyvünneppropagandájára létrehozott beszélgetés mottójául is szolgálhatnak.

Szakmabeliek és „nem hivatásos” véleményét kutattuk arról, vajon milyennek látják a legfiatalabbak és a könyvek kapcsolatát? Pedagógusokat, szülőket, könyvtárosokat és ifjú olvasókat szólaltattunk meg az olvasóvá nevelés bonyolult, szép munkájáról.

Formanek Györgyi,
a 3. sz. iskola nevelője:
— Az olvasóvá nevelés hatá-sos módszere maga a könyv! Ebben nem kis feladat járul az iskolára. Hiszen olyan szervezett keret ez, amelyben pedagógusok szakszerű irányításával, jól felszerelt könyvtárak segítségével a gyerekek érdeklődési körüknek megfelelő, egész életre szóló municiót kaphatnak. Az olvasóvá nevelésnek számos, jól bevált módszerét ismerjük és alkalmazzuk is. Ott, ahol lehetőség van rá, az iskolai könyvtárban rendszeresen tartanak tanítási órákat. De nem ritka a „ki-ruccanás” sem, azaz a tanulócsoportok gyakorta felkeresik valamelyik „közművelődési könyvtárat. Megtanítjuk a gyerekeket a kézi-könyvek használatára.

Sztrakovicsné Szabó Klára,
a József Attila Könyvtár gyermekkönyvtárosa:
— Öszintén megvallom, engem nyugtalanít, hogy az olvasmányok megválasztásánál egyfajta értékrend eltolódás tapasztalható. Hiányolom például, hogy már az általános iskola alsó tagozatában sem olvasnak a gyerekek elég mesét. Csekély az érdeklődés a versek iránt, a regék és mondák pedig szinte érintetlenül állnak a polcokon. Azt hiszem, az igényes olvasóvá nevelésben a könyvtáros döntő szerepet játszik. A kisebbek igénylik is a segítséget, de a nagyobbak „önállóságát” is lehet irányítani. A sokat és rendszeresen olvasók meg kifejezetten elvárják az eligazítást az új könyvek között.

Barna Istvánné,
a 7. sz. Általános Iskola nevelője, iskolai könyvtáros:
— Véleményem szerint a fiatalok fejlődését nagymértékben befolyásolja a film, a televízió. Sajnos, nem mindig pozitívan! Elsősorban a tévé előtt eltöltött mérték-telenül sok, a jó könyvek olvasásától elrögzült időre gondolok. Ráadásul gyerekeink nem is mindig az életkoruknak megfelelő adásokat részesítik előnyben. Persze a televízióadásnak vannak pozitív oldalai is. Egy-egy jó film, vagy egyéb, az ifjú tévézők érdeklődéséhez szabott, egyáltalán hasznos akár segíthet is az olvasóvá nevelésben... Az illetékeseknek, televíziós gárde-műsorok szerkesztőinek, pedagógusoknak, szülőknél a felelősséget szeretném hangsúlyozni. Hiszen nagymértékben rajtuk múlik, mit néznek meg a fiatalok, mikor és mennyi időt töltenek a csábító varázsdoboz előtt. A helyes arányok kialakítását, az olvasás iránti érdeklődés felkeltését azért is látom fontosnak, mert aki gyerekkorában nem izlelte meg az olvasás gyönyörűségét, később egyre nehezebben tud majd ellenállni az olcsóbb szórakozásoknak.

Komlóssy Tamásné szülő, a IV osztályos Komlóssy Aliz édesanyja:
— En a szerencsés szülők közé tartozom. Nálunk nem

igen okoz gondot a könyvek megszerettetése, a gyerek, mióta csak a betűvetést megtanulta, szívesen olvas. Ünnepeles alkalmakkor, születésnapra, névnapra az ajándékok között mindig szerepel egy-két könyv is. En azonban annak még inkább örülök, ha a gyerek néz ki magának valamilyen olvasni-való. Az még külön öröm, amikor kérdés nélkül is elmeséli — séta, vagy házimunka végzése közben — mit olvasott, mi tetszett neki, mi nem. Az ilyen alkalmakat sokszor titokban magam is „provokálom”, s hasznos módszerként ajánlom másoknak is.

Nem túl gyakran, de az is előfordul, hogy együtt keressük fel a könyvtárat. Otthon aztán ki-ki megmutatja a maga „zsákmanóját”.

Zsebeházi Ferencné,
a 11. sz. Általános Iskola tanítónője:

— A közös könyvtárlátogatás ideális. Sajnos, nem túl gyakran énekel vele, és nem is elég széles körben. Pedig a könyv és az olvasás megszerettetésének egyik legkiválóbb módszere — véleményem szerint — a tanulók beszoktatása a könyvtárba. No, és persze az, hogy az iskola és a könyvtár együtt dolgozzon a fontos cél érdekében. Körülbelül 10 éve már, hogy rendszeresen tartom a kapcsolatot a megyei könyvtárral. Minden korcsoporttal megfordultam ott. A tagas, könyves környezet, a sok más lehetőség, mint a lemezhallgatás, bábozás, olyan vonzó, hogy sokan később önállóan is visszatérnek.

Toth Gyuláné,
a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár gyermekkönyvtárának vezetője:

— A könyvtár igyekszik megtenni mindent annak érdekében, hogy a gyerekek szeressenek ide járni. Úgy tapasztalom, hogy az utóbbi időben nyitottabbá, érdeklődőbbé is váltak. Felsőolni is nehéz volna, mennyi minden foglalkoztatja őket! Segítséget kérnek az iskolai dolgozóktól, vagy egyszerűen csak az épp soros tananyaghoz, érdeklődésből. A kötelező és ajánlott olvasmányok előtt — néhány fejjel mindig vezet az aktuális sláger-olvasnivaló, mint a csillagok háborúja, E. T., az Idő urai és hasonlók. Kérdés is akad bőven. Egyre többen tudják, hogy a könyvtár tud a legbiztosabb választ adni arra, milyen ketrec szükséges az aranyhórcsónak, vagy a papagájok táplálékára vonatkozólag. S aki tagja a könyvtárnak, annak az sem megoldhatatlan feladat, ha Toldi Miklós nevében levelet kell írni a királynak... A gyerekek többsége a felhívásokat is megszerényítő magabiztossággal tájékozik a könyvtárban. Nem véletlen az összehasonlítás! A felnőttek sokan kissé idejétmúlt könyvtárképével szemben — kitűnően ismerik a szolgáltatásokat, a sok-sok lehetőséget, amit a könyvtár és a könyvek mindennapi munkájukhoz, a tanuláshoz, és a gyakorlati problémák megoldásához tud nyújtani. Ezért aztán érthetően gondot okoz, ha idővel csökken az érdeklődés, és a hajdani lelkes gyerekolvasó eltűnik a könyvtárból.

Csöry Lászlóné,
a II. Rákóczi Ferenc megyei Könyvtár felnőtt olvasószolgálatának vezetője:

— Hogy hová lesz sok buzgó könyvtárlátogató? Hát bizony nem minden gyerekolvasóból lesz rendszeres felnőtt könyvtárlátogató. Azok például, akiknek a pályaválasztása igényli a szakirodalom használatát, továbbra is állt maradnak. De a szakmunkások között, szakközépiskolákban tovább tanulók közül több olvasót szeretnénk megtartani egyébként igen népes, mintegy 18–19 000 főnyi olvasótáborunkban.

Ezért nagy gondot fordítunk az ún. „átvezetésére”. A gyerekkönyvtárban a katalógus használatára megtanítjuk a gyerekeket. Sokat tesznek az olvasás megszerettetéséért is. Ezt a munkát nekünk kell folytatni. A siker zálogát én az iskola és a könyvtár — gyermek- és felnőttkönyvtár — jobb együttműködésében látom. És természetesen az olvasók színvonalas, igényes szolgáltatásban.

És végül: a legilletékesebbek...

Azt szeretném, ha azokat a gyerekeket, akik a könyveket összefirkálják, vagy csúnya szavakat írnak bele, kitiltanák a könyvtárból. Vagy vétecsék meg vele.

Horváth László, VII. a.

Ne csak csütörtökön legyen zenehallgatás, hanem mindennap! Kérte: **Budai Erzsébet, IV. b.**

Szeretném, ha több olyan könyv lenne a könyvtárban, amit Karl May írt. És azt is szeretném, ha több kalandos, fantasztikus könyv lenne. Előre is köszönöm.

Király Illdikó, V. c.

Nagyon szeretném, ha a könyvtáros nének eltennék nekem Ungvári Tamás: Beatles biblia c. könyvét.

Toth Zoltán, VIII. a.

En már egy éve keresem az Androméda-esillagköd és a Magellán-felhő című könyveket. Különböző jó a könyvtár, sok hasznos és érdekes könyv van benne. Kár, hogy a tévé nem mindig működik. Azért szeretek ide járni!

Fehér Tamás, VI. c.

Nem állíthatjuk azt, hogy a vázolt helyzetek mindegyike fontos kérdésre kiterjed. Az sem lehetett célunk, hogy a probléma egyetlen üdvözítő megoldását megtaláljuk, azonban valljuk, hogy létezik megoldás. Igaz, nem látványos módszerekben kell a keresni. Fontosabb ennél a felelősségérzet és a kitartó munka, melynek mégis olyan könnyednek kell lennie, hogy akikkel, akikért munkálunk, csak a szépségét, s vele együtt a jóleső fáradtság ízét is érezzék.

Lejegyezte:
dr. Környey Lászlóné

Gyermekek a könyvtárban

Találkozások

A találkozások sokféle lehetnek. Az ember bemegy a könyvesboltba. Inkább nézeledni, mert van abban valami varázslatosan személyes, amikor ujjai láthatatlan barázdát vonnak a polcokon sorakozó könyvek bordáira, s szemé végigfut a feliratokon. Néha megáll, tévován, s már nemcsak ujjá hegyével érinti a könyvet, de fogja is kezével, kiveszi a feszes sorakozók közül, belelapoz. Felüti valahol, csak úgy, találatra, mert van abban is izgalmas dolog, hogy „megismerem” az ismeretlent, vagy csak költségtalpra.

Amikor megismerem meg tizenhat esztendővel ezelőtt Jókai Anna első kötetét, a 4447-et. Amikor tévova ujjaim megálltak a keskeny könyvecskén, legalábbis a címe készített csodálkozásra. 4447. Uramisten, ez mi lehet? Szám, de miféle? Aztán a név. Jókai Anna? Égészen másfajta Jókait ismertem... de az írófejedelem volt és Mór. Ezzel a névvel ki mer még egyszer írni Magyarországon? Es ráadásul nő! Az embert először a csodálkozás kapja el, s vele jön a kíváncsiság. Kivettem a kötetecskét a polcon sorakozók

közül, s szokás szerint felütöttem. A 116-os oldalon nyílt ki. „... Janika, nagyot ásított. — Löttyögtek, azután olaj. Nem túl érdekes. Hallod-e, otthon várnak... — Ehes vagyok. Kopp le...”

Lapozunk tovább... Tömondatok, tömondatok... Számomra idegen világ, kemény, idegesítő. Keressünk tovább... Azután megint a kis kötet előtt. Mi lehet ez a cím? Mi lehet? Na lássuk csak! Tíz ötven csupán, ennyi a próba ára! Legyen! És hazavittem a kötetet. Az este Jókai Annával töltöttem. Nusi nével, Eszterrel, Janival, a háborodott Jencivel... Már nemcsak azért, mert izgatott az a szám, az a 4447, hanem mert egyszerűen nem engedett ez a kemény, s az emberek iránt mégis szánalmat érző író, aki egy orvosi diagnózis pontosságával mutatta be a 4447-es helyrajzi számon épült ház lakóinak embertelen emberi életét...

Azóta Jókai Anna könyveit megveszem. S gondolom, ahogy én sem, úgy más sem csodálkozik már, hogy ezzel a névvel egy nő meg írni mer Magyarországon. A Jókai névről már két író jut eszembe, az egyik Mór, a másik Anna. Ez utóbbi talán egy kicsit közelebb is áll hozzám, mert nekünk, rólunk mondja, hogy az embernek változtatni kell a sorsán, az életén...

Jó sorsom egyszer összehozott vele — egy szakmunkásképző intézetben egy író — olvasó találkozó. A barát-olvasókönyvtáros hívott el, csalt el, bár nem nagyon kellett csalogatnia. Készülő könyvről beszélt, amely egy kórházban játszódik... S az emberekről... Most kíváncsi vagyok, mi foglalkoztatja?

★

Igen, a találkozások sokféle lehetnek. Rapcsányi Lászlót is jó ismerőseim köz-és sorolom, pedig hát egyoldalú ez az ismeretség, sohasem találkoztunk. De Rapcsányi sokszor beszélt hozzám. Furcsa, de gondolom megintcsak más is van ezzel így. Rapcsányit a rádió hullámhosszán személyes jó ismerősként üdvözlö a hallgató. Aki neki beszél, aki hozzá szól. Beszélget a hallgatóval. Ritka képesség! Talán még a közbevetett kérdéseket is meghallja... Virtuóz közvetlenséggel mesél, olyan természetes egyszerűséggel, amellyel csak az bír, aki valóban mindent tud. De legalábbis sokat. Annvit mindenképpen, hogy megnyissa az emberi kultúrtörténet kimeríthetetlen kincsesharangjának legfontosabb rezezeit. „Széam tarul!” S igazibb azek a kincsek, mint amelyeket a negyven rublós hordott halomba A kövecskéket csak megtalálni tudja

az ember. Amiről Rapcsányi mesél, azt az ember alkotta. Maradandóra, keső századoknak, ezredeknek épülesére is. Az ember alkotta az emberről, példázatul okulásul, s nélkülük szegényebbek lennének, nagyon-nagyon szegények. Olyan szegények, hogy idehordhatná nekünk Aji baba minden kincsét, mégis koldusok maradnánk.

A riportert, az író ember abban segít, hogy szellemi asztalunk ne maradjon területen... Talán azért olyan vonzó a vele való találkozás, mert miközben asztalunkra teszi amit birtokol, úgy tesz, mintha mi tenéknk szívességet azzal, hogy elfogadjuk.

★

Vizsgaidőszak volt. Az a fajta idő, amikor az ember fia se lát, se hall, csak ül a feltornyozott könyvek, jegyzetek között, a végkimerülési — de legalábbis a vizsga napjáig, és magol, magol, míg összesomódnak előtte a betűk, s míg úgy nem érz, hogy a mély kút apró kis gödröcske ahhoz képest, ami benne van — de üresen. Két bevágni való jegyzet között csodálkoztam rá a sorstárs évfolyamtársra. Ez mi? — böktek rá a lapos; kis formátumú kötetre, s fejemben már kétségbeesetten kergettek a gondolatok egymást, hogy még ezt is (!?) — szóval ezt is be kell szerezni, meg kell tanulni — és uram isten, már csak egy nap... csak huszonnégy óra... Versek, mondta az évfolyamtárs rendíthetetlen nyugalommal, amitől jobban megremültem, mert nyelvészeti vizsgára készülődünk, és a kolléga nyilvánvalóan... Versek, mondta megint, tudod most bukkantam rá a könyvesboltban. Valaha együtt jártunk iskolába. Kíváncsi vagyok rájuk. És leült olvasni a lépcsőre. Ugyanott lapoztam bele én is a kölcsön kapott kötetecskébe. Serfőző Simon első verseskötetvébe. Zagvarékas kemény parasztemberrel, az idillen átsütő szigorú világ sötéttekt át a rímeken... Ez a találkozás akkor jutott eszembe mikor évekreit később egy cineár, alacsony, fekete bőrű egy tanárközlő kezét adott Serfőző Simon... Majdnem azt mondtam: ismerjük egymást. De azután eszembe jutott, hogy az más... Ugyanaz a szűkszavúság, ugyanaz a zárkózottság jellemzi, mint verseit. Befelé áll — konokul őrizve ön maga gyökereit... Mert hiába vetette jó sorsa (!?) vasboros földre a kormot, füstölt piótlé gvar-kemények között is a zagvarékas ősvényt tapodja.

Csutorás Annamária

A csillagok hűségével...

Egy pályakezdő lírai vallomása a hivatásról — a megyei könyvtár nyugdíjba készülő tájékoztató könyvtárosa, dr. Gomba László tiszteletére.

A hivatástudatot nem lehet könyvekből tanulni. Az ember nyiladozó, értelmes énjével készül egy feladatra, aztán a váratlan — véletlen esélyek segítő szeszélye fogja meg a kezét, és másként kell, máshol muszáj megállnia — emberként. Magában való tökéletességének és erejének bizodalma a pályakezdők szorongásává dermed, és itt már csak segítő kezek, értekek, emberségek, nagy tudású emberek foghatják kezét és segíthetik, nem a könyvek biztos, ám rideg bizonyossága.

Nekem megadott a kevesek kiválasztott öröme, olyan emberek álltak felém, akik között, akik tudtak és akartak segíteni, átmenni, beleérlelni a hivatásba, akik nemcsak maguk mellett, de maguk helyett akartak látni a bástyán, ahol ők hittel, kivétel, egyszerű tudással és emberséggel évek óta szolgálják a humánus, a tudás — talán nem nagy szó — az emb riesség kevesek kezébe adott ügyét. Jár-

tam sokféle iskolába, álltak előttem történetpítő elmék a katedrán, de ma már tudom, ott egy voltam a sok közül — mig itt én vagyok e gy, akit ők vártak szeretettel és hittel vezettek, erősítettek, nemesítettek.

A hozzájuk méltónak lenni hite és akarása érlett igazán emberré, pedagógussá, könyvtárossá — a tudásra, szépre, jóra, igényes, szomszjas emberek mindig kész, hű „szolgálójává”.

Meri már tudom, kézen kell őket fogni szeretettel és gyámolítani egy olyan utvesztőben, ahol a könyvtáros emberséges tudása, évek hosszú sora alatt megszerzett tapasztalata, jószándékú szolgálatra készsége és képessége lehet az olvasó „Ariadne-fonala”.

Ma már tudom, hogy ez a hivatás, amely a legtöbb hitet, a legkitartóbb türelmet és szeretettel követeli pontosan és szépen végzett napnap utáni munkával — a csillagok hűségével.

Pohorai Ágnes

Könyvtárak és mecénásai

50-60 lakosú Edélny melletti Ládbesenyő-tanyán évek óta magánháznál működik a néhány száz kötetes kis fiók-könyvtár. Mindig akad valaki, aki otthont ad a könyvtárnak, csak meg ne szűnjön. Több község döntött úgy az iskolák körzetesítése során, hogy a megüresedő tanterembe kerüljön a falu könyvtára. A lakosság nagy örömmel fogadja a különféle könyvtári rendezvényeket. Szőlőszárdon, Damakon, Hegyemen, Eggerszögön például könyvbarátköri, olvasóköri összejöveteleken találkoznak rendszeresen a könyvtárakban a falvak lakói. Az érdeklődők népes tábora jön össze egy-egy író-olvasó találkozóra, vagy más könyvtári rendezvényre, vetítésre, szakelődásra, könyvismertetésre is.

Sok példa bizonyítja, hogy a szépen, otthonosan berendezett, klubszerűen felszerelt könyvtárak a falvak művelődési központjaivá válnak. Ehhez viszont szükséges, hogy a nagyobb települések, körzetközpontok minél határozottabban segítsék a kis könyvtárakat, hogy a gazdasági egységek, ipari üzemek, termelészövetkezetek, áfészek támogassák a könyvtárakat, legyenek mecénásai a könyvtárakban folyó munkának. Hagyományai vannak már ennek is.

Követésre méltó a borsodsziraki, a hangácsi és a tomori termelészövetkezet mecénási tevékenysége, rendszeres támogató munkája is. A borsodsziraki Bartók Béla Termelészövetkezet szinte minden évben támogat néhány író-olvasó találko-

zót. Ez év februárjában a Mezőgazdasági Könyvhónap megyei megnyitójának megrendezését vállalta. A tomori Petőfi Tsz Gévay János főszerkesztőt látta vendégül. A hangácsi tsz a működési területén levő községekben felváltva finanszíroz egy-egy könyvtári rendezvényt.

A Debreceni Ruhagvár edélnyi telepe és az edélnyi tanács költségvetési üzeme is rendszeresen támogatja a szomszédos kis községekből bejáró dolgozói könyvtári művelődését. Nagy szükség van erre. Az olvasók érdeklődése, a könyvtárakkal szemben támasztott elvárása a lakosság egyéb igényével együtt nő. Nem kis gond a jelenlegi körülmények között ennek az elvárásnak megfelelni. Néhány példa erre is: bár az egy olvasóra jutó könyvek száma évről évre rendszeresen nő, egyre nehezebb lépést tartani a könyvtárak emelkedésével. Igény lenne a könyvtárak nyitvatartási idejének a növelésére is, de így is kevés a kisebb településeken dolgozó könyvtárosok bére, tiszteletdíja.

Községi tanácsaink, a könyvtárak fenntartói — érezve a könyvtárak fontosságát, jelentőségét — lehetőségeikhez mérten mindent megtesznek a könyvtárak személyi és tárgyi működési feltételeinek biztosításáért, de a növekvő igényekkel így is csak nehezen és sok esetben csak hiányosan tudnak lépést tartani. Ezért egyre nagyobb szükség van mecénási munkára. A Rákóczi Ferenc Könyvtárak Egyesülete, a Tomori Termelészövetkezet, a Fehérvári Termelészövetkezet támogatására.

Slezsák Imre

A nemzeti önismeret fontosságáról...

...kell bevezetőként néhány szót szólni, az *Ünnepi Könyvhét* alkalmából, a Magvető Könyvkiadó két, népszerű sorozata ürügyén. Ez elkerülhetetlen, mert az önismeret igénye, és hiteles voltának fontossága hívta életre 1975-ben a *Tények és tanúk*, majd 1982-ben a *Nemzet és emlékezet* sorozatokat. Az első sikere és olvasottsága minden várakozást felülmúlt, már a nyolcvanadik kötete kerül az olvasókhoz, de a „fiatalnak” számító második sorozat is huszadik könyvével köszönti a Könyvhétet.

Nem lehet ezt a példátlan sikert a memoáriumok, a tényirodalom és a dokumentumok iránti világszerte erősödő érdeklődéssel magyarázni. Többről van szó. A nemzeti önismeret fontosságáról, a sokszor és sokféleképpen értelmezett — vagy épp ellenkezőleg — az elhallgatott történelmi tények, a nehéz sorsfordulók megismerésének jogos vágyáról.

A történelmet „csinálók” véleményének és szerepének közreadását, a színtalpak mögé tekintés lehetőségét, a barikádok különböző oldalain állók megszólalását teszi lehetővé a sorozat. A memoár nem történetírás, nem várhatjuk tőle a tudományos objektivitást, az „abszolút igazság” felmutatását. De demokratikus lehetőséget nyújt az események részesei számára, hogy a maguk nézőpontját, a maguk igazságát elmondják. Lehetővé teszik ezzel az olvasónak — és a történelem hivatott kutatóinak is — a véleményalkotást, összegzést, eligazodást.

A magyar történelem több mint félszáz nevet sorolhatnám az idáig megszólaltatott tanúk „névsorolvasásakor”. A Rákóczi Ferenc Könyvtárak Egyesülete, a Tomori Termelészövetkezet, a Fehérvári Termelészövetkezet támogatására. A maguk nézőpontját, a maguk igazságát elmondják. Lehetővé teszik ezzel az olvasónak — és a történelem hivatott kutatóinak is — a véleményalkotást, összegzést, eligazodást. A magyar történelem több mint félszáz nevet sorolhatnám az idáig megszólaltatott tanúk „névsorolvasásakor”. Kun Béláné, Fehérvári György, Kálóczi Gyula, Boldizsár Iván, Vas Zoltán, Hidas Antal... de mellettük helyet kaptak a világ — számunkra sohasem közömbös — nagy fordulói-

nak tanúi: Dolores Ibarruri, Luigi Longo, Indira Gandhi...

A memoár szubjektív műfaj, mondandójának értékét és hitelét a jelen vagy jövő tudományos kutatásai fogják igazolni. Gyakori ezért az a kérdés, milyen elvi alapon jelennek meg mégis az egyes szemléletükben, állásfoglalásukban egymással polemizáló kötetek. *Kállai Gyulának*, a legújabb napvilágot látott *Eletem törvénye* című önéletrész szerzőjének nyilatkozatát idézném válaszul: „Csak a hitelesség óhaja, parancsa szabályoz. Mindenről lehet, sőt kell beszélni, csak nem mindegy, hogy milyen szemlélettel, miről, hogyan. Még az olyan súlyos tényekről is lehet szólni, amelyek a kommunista mozgalom számára fájdalmasak, ha „belülről”, kommunista meggyőződésünktől vezérelve tárjuk fel azokat.”

Ezzel a meggyőződéssel valljuk, hogy a különböző indítékok, nézetek, tények hiteles feltárása segít a hamis illúziók, a hamis nézetek és a tudatos hamisítások elleni küzdelemben.

Ajánljuk olvasóink figyelmébe a közeljövőben megjelenő következő kötetünket, bízva abban, hogy érdekesnek, elgondolkodtatónak találják azokat.

Keletkezésének és fennmaradásának körülményei is kuriózummá teszik *Almásy Pál: Sopronkőhidai naplóját*. Szerzője, a Bajcsy-Zsilinszky Endrével együtt lebukott katonai ellenállás résztvevője a Szálasi-kormány „mozgó fegyházában” írta feljegyzéseit a perekről, kivégzésekről, bíráltról és rabtársakról.

A sorstárs Révai Kálmán humoros rajzaival öntött erőt a vele együtt szenvedőkbe; ezek illusztrálják a könyvet. *Bálint Endre*, a magyar képzőművészet jelese ecset helyett tollat fogott. *Önéletrésze* hiteles tabló háromnegyed évszázad küzdelmes életútjáról, páratlanul színes, emberi mélységeket felmutató mű. De készül *Haraszi Sándor*

őszinte, szociográfikus pontosságú politikai emlékirata a húszas-harmincas évek mozgalmanak sokszínűségéről, az avantgardról, az eszmék harcáról, *Eszmék szolgálatában* címmel. Illyés Gyula, Kodolányi János, Markos György, Tamási Áron és még számos kortársról szól *Bajcsy-Zsilinszky Endréről* a mártírhalála évfordulójára szánt kötet lapjain. Aligha kell külön ajánlani *Radnóti Miklós* először megjelenő *Naplójának*...

A *Nemzet és emlékezet* sorozat, amely a korábbihoz kapcsolódva a megőrzésre méltó értékek gyűjtője, továbbítója akar lenni, tematikailag széles választékot kínál. A könyvhétre jelenik meg *Pusztaszeri László: Görgei Artúr a szabadságharcban* című írása, amely naplók, dokumentumok, emlékiratok segítségével kíván elfogulatlan képet adni egyik leghivatottabb történelmi személyiségünkről. *Splényi Béla: Emlékiratainak sajátos varázsa*, hogy jelen lehetünk az íróval együtt a swechati csatában, Haynau-előszobájában, a milánói Scala nézőterén, vagy a Vörösmarty koporsóját kísérő tömegben. A magyar kuszorok hőskorába kalauzol *Zachár József: Idegen hadakban* című munkája. A XVIII. században, Európa-szerte, az emigráció vagy a kalandvágy által idegenbe kényszerült magyar katonanemzedék honosította meg a lovas harcmódot...

De számos meglepetést kínál még ez a sorozat is a közeljövőben: Nagy László munkáját I. Rákóczi Györgyről, Hajdú Lajos „nyomozói jelentését” a Ráby-ügyről, Borsi-Kálmán Béla tanulságos írását: *Egy elvetélt magyar-román megegyezési kísérletről* (1864), Bene Ferenc (1775-1858) *Naplóját*, Vigh Károly új adatokkal kibővített munkáját a tragikus, 1944. október 15-i „kiugrási” kísérletről.

— dékán —

3 megyében,
35 éve,
35 telepen

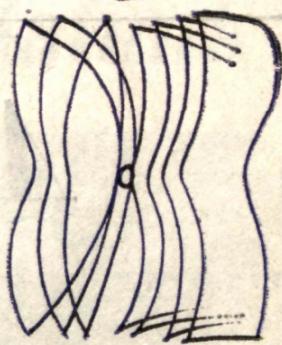
nálunk mindig
van otthon

valaki,

hogy Önnek mielőbb otthona legyen

Vallomások a könyvről

Az ünnepi könyvhét ürügyén

Nem tartom valószínűnek, hogy van két olyan ember a világon, akinek hajszálpontosan ugyanazok a gondolatok jutnak az eszébe, ha a könyvről van szó. Talán nem is baj, hogy így van. Milyen egyhangú, unalmas lenne az élet, ha mi emberek teljesen egyformák lennénk. Nekem, ha könyvről van szó, profán és dilettáns átköltéssel az első gondolatom: mennyi milliója, s köztük valódi érték oly kevés.

Életem javát a műszaki tanulmányok, jelesen a bányászati világában éltem le. Könyveim, sok-sok publikációim keménységre, szigorúságra, kiméletlen logikára neveltek.

Egész életemben tiszteletben tartottam mások véleményét. Talán ez feljogosít arra, hogy azok, akik e sorokat elolvassák, kíséreljék meg megbocsátani nekem, ha véleményem nem sablonos, ha esetleg eretneknek látszom.

Szeretem a szépirodalmat, verset, prózát egyaránt, de nem minden verset és prózát. Ha csak a magyar irodalmat tekintem, talán csak százra, esetleg kétszázra tevésem azoknak a verseknek a számát, amelyeket versnek ismerlek el. Igazi verset csak lánglelkű zsenik írnak.

Húsz-harminc verset tudok kívülről, nem azért, mert megtanultam, hanem mert sokszor olvastam el őket. Ha bánat, szomorúság sújt, akkor félreveszem és csendes magányomban halok, szinte suttogva elmondom azt a verset, amely megkönnyebbülést szül.

Vannak versek, amelyekről beszélni, írni sokat lehet, de mindez csak szólamos gügyögés. A megrendítően fenséges dolgokat csak megérezni, megsejteni lehet, megmagyarázni, értékét megszabni nem. A világ legszebb, legdrágább nászajándéka is vers volt: „Hova merült el szép szemed világa...” Soha senki még nem zokogott versben úgy, mint Csokonai: „Bájos lány trillál, tarka képzetek...” Zeng, zúg, dübörög a napszitta szik Arany szájából: „Tol-

di meg nagy búsan hazafelé ballag...” Soha senki nem szólt édesanyjához olyan megrázóan, mint Ady: „Édesanyám, lelkem, sirasson meg engem...” Folytathatnám, de nem teszem, most inkább az eretnokség bűnébe esem.

Vannak „versek”, amelyeket nem tudok elolvasni, pontosabban valóságos kint, gyötrelmet jelentenek nekem. Szokás még az értelmesebb embereket is azzal vádolni, hogy nem értik meg a költőt. Inkább vállalom a buta, értelmetlen jelzést, de kizárni nem hagyom magamat.

Nyomorúságosan nehéz ifjúságom idején csak könyvkölcsönzés juthatott osztályrészemül. Később már módomban állott minden olyan szépirodalmi — tudományos könyvekről most nem beszélek — könyvet beszerezni, amit csak akartam. Kicsit pironkodva kell bevallanom, hogy könyveim jelentős része már a pincébe szorult.

Természetesen én is, mint mindenki, a korom szerint kedveltem írókat. Fiatal koromban szinte válogatás nélkül olvastam regényt, drámát, ami csak a kezem ügyébe került. Ma már ez nem így van.

Az újraolvasás is egyre inkább szokásommá válik. Néha megmosolygom magamat: hogyan is tetszhetett ez a regény nekem 30–40 évvel ezelőtt. Például harmincéves koromban Zola volt a kedvencem. Ma is nagy íróknak tartom, de most már észreveszem, ha az író elengedi magát, ma már tudom, hogy a zseni sem mindig zseni, mint ahogy a tudós sem nap mint nap tudós.

Hogy elolvassak-e minden könyvet, ami a kezem ügyébe kerül? Meskísérlem. Az első tíz-húsz oldal után vagy folytatom, vagy leteszem és soha többé a kezembe se veszem. Ma már például a regényekben egyáltalán nem a történet érdekel, csak az, hogy mit és hogyan mond nekem a könyv.

Írtódom a lexikális ismeretek gyűjtéséről. Láttam már a televízióban irodalmi vetélkedőket. És most újabb

eretnokség: számomra háborzongató volt. Az irodalmi műveltség nem adatok fejbentartása. Egészen más: kinek-kinek lehetősége szerint áttekintést nyerni arról a mélységről és magasságról, megrendítésről és magasztosságról, amit az irodalom az emberi lélek rejtelmeibe maradóan beplántálhat.

Hogy mi a véleményem a mai irodalomról? Olvasom, de több könyvet teszek le az első tíz-húsz oldal után, mint amennyit végigolvasok. Nem áruolom el sem a szerzőt, sem a novella címét, de azt igen, hogy csak ez az egyetlen novella volt olyan, amely megrendített, és férfiasan bevallom, könyvet csak tudom szemembe.

Tudom jól, hogy egyedi eset vagyok. Talán nem is lett volna szabad ezt a pár sort megírnom. Tudom, hogy az emberek túlnyomó többsége nem úgy szereti a könyvet, mint én. Igen sokan kikapcsolódnak, csendes magányt, művelődést, szórakozást keresnek a könyvben. Talán így is van rendjén.

Csupán a teljesség kedvéért ejtek még néhány szót az ún. ismeretterjesztő és tudományos irodalomról. A sors úgy hozta, hogy több mint három évtizeddel ezelőtt fel kellett állnom a katedrara, a bányamérnökből professzor lett. Amikor hallgatóimtól az utolsó órán elbúcsúzom, arra szoktam kérni őket, esküdjének meg: soha nem fognak leírni olyasmit, amit maguk sem értenek. Emberi gyarlóság, hogy hajlamosak vagyunk elhinni mindent, ami „írva van”, különösen akkor, ha nem magyar nyelven írták.

Mi az, amit nem olvasok? Kritikákat nem szoktam olvasni, mert az az érzésem, van némi igazság abban a humoros szólásmondásban: aki tudja csinálni, aki nem tudja, tanítja. Egyébként a szellemesen humoros írókat imádom.

Dr. Zambó János
akadémikus,
Kossuth-díjas
és Állami-díjas
tanszékvezető
egyetemi tanár

...magában hordott verssorok

Az olvasónak bizonyára talányos ily módon kiemelve e három szót, melyet Király Istvánnak az ES-ben megjelent kitérő cikkéből vettem.

Szövegkönyvetébe visszahelyezve tűnik ki gondolatainak aktualitása. Ezt írja többek között: „szocializáció nem lehet egyszerűsmind humanizáció, ha olyan nemzedék nő fel, melyet magában hordott verssorok és történelmi példák már nem vezetnek...”

Vajon hordozunk-e ma fiatalok és idősebbek egy-egy gondolatilag tartalmas, időálló, nyelvi szépséggel és gazdagsággal alkotott verset, szöveget, melyet sajátunkká, emberi tartásunk, humanizmusunk formálójává tesszünk? Az iskolai évek alatt a vers- és szöveg tanulást mint leckét, elvégzendő feladatnak tekintetem. Az idő múlásával az élmények, tapasztalatok s a jobb megértés nyomán a kezdeti kis

csacska versektől, kedves meséktől már az értékesebb művekhez eljutva azok inspiráltak egy-egy szakasz vagy verssor megtanulására. Ma is szívesen idéződnék fel, s kapcsolódnak élményekhez, legyenek azok kellemesek avagy pokoljárása az érzelemnek. Az írók, költők — ha valóban művészek — nyelvet teremtenek. Ismerik és tudják a szavak zenéjét, hangulatát.

Kortárs költészetünkben is találkozom megkapóan szép költői képekkel, a ma emberének életérzését kifejező nyelvi és formai megoldásokkal. Igaz viszont, hogy olykor egy-egy mű megértése bravúros gondolati erőpróba, s így érzelmileg, gondolatilag nehezen megközelíthető, esetenként pedig értelmetlen!

Tapasztalatom szerint „kelelőbb” a próza. Szemet, szívet gyönyörködtető ma egy könyvesboltba vagy könyvtárba betévedni. Mű-

faji és tartalmi bőség a jellemző, de hiányolom egy-egy író teljes életművének sorozati megjelentetését.

Gyakran visszatérő kérdés, hogy a szépirodalomnak van-e valóban emberformáló hatása? Úgy érzem, hogy van, ha a mű segíti a helyes életvitelt, értékítéletet, életértékek megbecsülését, formálja az emberi magatartást, alakítja az egyén viszonyát az őt környező tárgyi és eszmei világhoz.

Túlás nélkül mondhatom, hogy az olvasás objektív feltételei adottak. Bőséges könyvállománnyal rendelkező, esztétikus megjelenésű, kulturált körülményeket nyújtó könyvtáraink minden olvasni akaróknak rendelkezésre állnak, hiszen nem tudunk minden kedvelt könyvet megvásárolni.

Van könyv, de van-e elég érdeklődő olvasó? Ez íróinktól, költőinktől is függ!

Dr. Földváry Gyuláné
nyugdíjas szakfelügyelő

Az olvasás-igényesség

...magában hordott verssorok...
...magában hordott verssorok...
...magában hordott verssorok...

tozik a könyvesbolti böngészés is. Belelapozok egy-egy könyvre, néhány sort, máskor több oldalt is elolvasok. Ilyenkor kiderül, hogy a perceknek tűnt idő helyett órák teltek el. S a végeredmény? Négy-öt könyve a kosaramban.

Könyvespolcomon szakirodalmat és klasszikusokat, ma élő írók, költők művei találhatók. De nem hiányoznak az útkönyvek sem. Nagyon szeretek utazni. No és a szakácskönyvek! Bevallom, nem vagyok elsőrendű szakács, de szakácskönyvet olvasni gyönyörűség.

Végül, de nem utolsó sorban otthonunkban szép számmal vannak mesekönyvek is.

Négyesiné dr. Bordás Márta,
a Hazafias Népfront
Városi Bizottságának
alelnöke

Ajánlom a könyvet...

Mielőtt olvasni tudtam volna, már szerettem a könyvet. Bogácson anyai nagybátyám olvasni szerető és értő ember volt. Ő tanított meg velem sok Petőfi-verset. A vendégek, a rokonság előtt mondtam el ezeket, majd harmadik elemista koromban a Nemzeti dal-t egy iskolai ünnepélyen.

Pestre kerülve sem szakadt meg a kapcsolatom a könyvvel, mert édesapám is könyvszerető és olvasó ember volt. Ő vitt el az Ünnepi Könyvhéten a könyvsátrakhoz. Ez időtől kb. 3000 kötetnyi könyvtárunk gyűlt össze, mert a család minden tagja olvasó. Lányunk pedig könyvtáros. A könyveket azért szeretem, mert az ismereteket onnan kapom, vissza tudok lapozni bennük, és jó barátaim.

Ezért tevékenykedem szívesen a Hazafias Népfront olvasómozgalmi bizottságában. Másokat is szeretnék abban az örömben részesíteni, amit nekem a könyv olvasása jelent.

Hegyi Imre

Olvassni annyi, mint világot látni!

Gyermekkorom óta üzött, hajtott a vágy, hogy megismerjem környezetem tájainak szépségét, az ott élő emberek évezredek-alkototta szokásait. A legnagyobb esoda az volt, mikor közele, távolra ösleink — bármely nációhoz tartoztak is — titkait ismerhettem meg, ránk maradt tárgyak segítségével. Ezeket kezdetben csupán a könyvekben találtam meg. Felölt koromban már bejárhattam Európa csaknem valamennyi országát, közelről láthattam, érthettem azt, amiről eddig csak olvashattam: barátságom a könyvekkel élelyült, szorosabbá vált. Hiszen nincsen jobb dolog annál, mint a Sixtusi-kápolna Michelangelo-festette, szemünk-simogatta freskóit otthon újra szemügyre venni, megismerni az egyik legnagyobb szobrász életét, munkásságát, alkotó zvtörtemeit. De emlékeztem Kovács Margitot is (hirtelen emlékeztem talára vetődik legutóbbi szentendrei élményem). Ennek a tiszta szemű, új műfajt teremtő „fakasz-szónyvak” munkái — sajnos csak könyv alakban — ott vannak a polcomon.

Nehéz, idegterpő, színpadi munka után estenként ok vannak velem, engem ok nyugtatnak meg. A néhány oldalnyi olvasás emlékeket felidézve ringat álomba, hogy újra láthassam Firenze Baptistériójának ajtaját — Ghibertini kezének munkáját —, amit az eddig élt legnagyobb szobrász is a „Paradicsom kapujának” nevezett.

Simon György,
Jászai-díjas Erdemes Művész

Nekem a könyvek mindig kedvesek voltak

Hogy mit jelent számomra a könyv? Nos, erre a kérdésre egy mondatral nem tudok válaszolni, de megkíséreltem röviden elmondani, hogy mit kaptam és kapok a könyvektől. Már gyermekkoromban is imádtam a mesét és egyéb történeteket, mert a fantáziám segítségével bele tudtam magamat képzelni abba a környezetbe, amelyről a mese, vagy a történet szólt. A gyerek — ha nem is tud eligazodni minden bonyolult dologban —, az egyszerű történetekből és a mesékből ki tudja hámozni magának a tanulságokat.

Az írói ábrázolás, a szavak mesteri fűzése, a bonyolult emberi érzések és gondolatok megfelelő szavakkal való közvetítése nem könnyű, de magas szintű művészi feladat. A könyv segítségével készen kapunk milliónyi olyan ismeretet, amelyet az évezredek tapasztalata, az emberi felismerés, és bölcsesség halmozott fel. Azt hiszem, hogy a világ az írók, a könyvek nélkül nem jutott volna el a fejlődésnek jelenlegi fokára.

Erdeklődési köröm elsősorban a szépirodalmi alkotások felé húz, hiszen választott hivatásom is ehhez áll közel. A képzőművészet eszközeiben különbözik az irodalomtól, de mindkettő célja a valóság, a társadalmi törvényszerűségek megismerése, láthatóvá, érthetővé tenni azt, amit sokszor csak érzünk, de megfoghatatlannak tűnik számunkra. Talán e rokonság is szerepet játszik abban, hogy nekem az irodalom, és közvetítői, a könyvek mindig olyan kedvesek voltak.

Egy-egy fárasztó nap után egy jó könyv feloldja a munka feszültségét. Vallom, hogy az értékes olvasnivaló segít az emberi harmonia kialakításában, s közben számtalan hasznos útmutatást is ad az életben adódó problémák megoldására.

Mazsaroff Miklós
festőművész,
a Képzőművészek
Szövetségének
területi titkára

Könyvet kézbe fogni...

Azokat a könyveket szeretem, melyek nemcsak tanítanak, hanem gondolkodásra sarkallnak. A szakmán, a munkám, az idő szorít rá, hogy csak jó könyveket engedhetek meg magamnak. A ma is örözt olvasási szokásaimat az egyetemen alakítottam ki. Nem múlhat úgy el nap, hogy ne olvastam volna németül és franciául szépirodalmat, majd szakirodalmat, este alvás előtt szívesen forgatom a lexikonokat, s az ezer rejtelmű szótárakat.

Kultúrtörténetet szeretek olvasni. Olyan könyveket, melyek egyszerűen német-francia, s magyar vonatkozással köszöntenek rám. Így tölti be kedvem most Voltaire nagy Frigyes porosz király udvaráról írt feljegyzéseivel. S jókat derülve olva-

som ezzel párhuzamosan Gvadányinkat, hogy is volt az, mikor ő Fridericus császár ellen vonult Hadik Andrással.

Német szakos lévén, ha a könyvre gondolok, a könyv nekem Gutenberget is jelent, a bűszke Mainz városát, ahol pár évvel ezelőtt jártam. A könyvek segítségével tűnik olvbá, mintha jártam volna a dél-franciaországi fenyesekben, vagy a tavaszi tajgában. Nem minden hangulat bír el minden könyvet. Ünnepe számomra, ha a német-francia kötődésű munkám mellett Jókait, Mikszáthot, Pázmányt, Kazinczyt olvashatok. A modernek nem nagyon kedvelem. Mintha csak éggel kérkednék, milyen megíjthejethetlenség.

Könyvet kézbe fogni annyira, mint visszaálmódni magunkat a múltba. Mi is lenne, ha Bradburry jóslata bevalna! A pusztulástól úgy lehet megmenteni a könyveket, ha az emberek kívülről megtanulják őket...

A könyv nekem jelenti annak a gimnáziumnak a könyvtárát is, ahol ehhez a szellemi étellek roskadozó asztalhoz hajdan oly nagy hozzájárulást adalváltak. A könyv, az olvasás nevére is... Ez dönti el az ember sorsát. A könyv az én munkámban nélkülözhetetlen eszköz. A könyvek szeretetét, nélkülözhetetlenségük tudatát remélem, sikerül tanítványaimba átörökíteni.

Takács Márta,
a Hermer Ottó
Gimnázium tanára,
szakfelügyelő

A MÁTRA-FÜSZÉRT ajánlja:

málna, eper,
citrom,
narancs ízekben

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

A diabetikus csokoládé
nemcsak cukorbetegnek
készül

Mindenki
fogyaszthatja!

Idomacélok, laposvasak, szögvasak, gömbvasak,

kerítésfonatok, vaskapuk,

vaskerítések, fürdőkádak,

horganyzott ereszcatornák és tartozékai

nagy választékban kaphatók

a miskolci vasudvarban,

Zsolcai kapu 12. sz. alatt

BORSODI
IPARCIKK
ELMI VÁLLALAT
KERESKEDE

Az abaúji olvasó néperért

„Ha majd a szellem napvilága ragyog minden haz ablakán...” — jósolta Petőfi a jólét társadalmát. E jelszó igazához csatlakozott a Magyar Írók Szövetsége, amikor 16 évvel ezelőtt útjára indította az Olvasó néperért mozgalmat, s azóta is rajta tartja kezét a mozgalom vérkeringésének pulzusán. Nemes célja: a dolgozó osztályok olvasási kultúrájának fejlesztése, tudásának állandó gyarapítása. Azóta számos állami és társadalmi szervezet és intézmény csatlakozott a mozgalomhoz. 1973 óta legfőbb irányítója a Hazafias Népfőrt. Az évek során újabb és újabb akciókat adtak friss lendületet az olvasási kultúra tartalmi gazdagodásához. A Magyar-Szovjet Baráti Társaság sikeres akciója volt a Kell a jó könyv pályázat. Az Országos Népművelési Tanács Száz falu — száz könyvtár mozgalma, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének 500 év — 500 iskolai könyvtár mozgalma is szép eredményeket hozott. Különösen sikeres volt a KISZ KB kezdeményezésére indított Könyv és ifjúság, valamint az Olvasó ifjúságért mozgalom; ugyanakkor kedvező fogadtatásra lelt a Honvédelmi Minisztérium által meghirdetett Olvasó katonáért mozgalom.

Az Olvasó néperért akcióorozat nem csupán az olvasók számának növelésére törekszik, hanem az olvasás színvonalának emelésére is. Az értékes irodalom széles körű terjesztését, az olvasási kultúra fejlesztését, a selektív készség-tökéletesítést tűzte zászlajára. Elsőrendű feladatának tartja az ifjúság olvasóvá nevelését, hiszen ez az egyedül bázisa minden tartós fejlődésnek. Ez a nemes, világos célkitűzés ragadta magával a könyvtárosokat, s lettek az ügy zászlóvivői, élharcosai.

Az Olvasó néperért mozgalom indulásának idején az encsi járás jókora hátrányt behozott már történelmileg determinált restanciából. Encs már egy megerősödött, viszonylag jól felszerelt, megfelelő szakmai felkészültségű szakembergárdával rendelkező járási könyvtárat tudhatott magáénak. Ezzel együtt a feladat is kézenfekvő volt: a még meglevő fehér foltokat mielőbb fel kell számolnunk. S ezek a fehér foltok nemcsak a gyarapodó Encs lakóinak szellemi röntgenképén voltak kimutathatók, hanem talán súlyosabban a járás 82 településének műveltségi katasztrófán. Adva volt tehát a lehetőség: az olvasómozgalom nyújtotta perspektíva, valamint a konkrét feltételrendszer.

A táj embere a könyvtárosok munkája nyomán lett olvasó, önművelődésre kész társadalmi egyed. A könyvtárosok jóvoltából ihatta egykor magába Veres Péter és Szabó Pál szavait. A könyvtárosok munkája nyomán rázhatott kezét Illyés Gyulának, Simon Istvánnak, Váci Mihályra, s léphetett szellemi közelségbe a múlt és közmúlt alkotóival, alkotásai-
val.

Az Olvasó néperért mozgalom általános célkitűzéseit területünk sajátos feladattársaságához kellett igazítani, a siker érdekében. Meg kellett keresnünk azokat a lehetőségeket, módszereket, melyek révén a cél leginkább megközelíthető. Főmértünk tehát minden együttműködési lehetőséget, és készséget. Így találtunk partnerekre az üzemek, iskolák vezetőiben, s kaptunk támogatást a társadalmi ügy szolgálatához. Mozgósítottuk a szocialista brigádokat, a KISZ-alapszervezeteket. Így született meg az az eredmény, hogy a volt encsi járás — ma Encs és vonzáskörzete — lakóinak 23,5%-a könyvtári olvasó. Területünk olvasói létszáma 13 628 volt 1983-ban, a látogatók száma 153 233, az általuk kölcsönölt könyvek száma 371 166.

A Kell a jó könyv, az Olvasó ifjúságért pályázatok kellett ahhoz, hogy kilép-hessünk az amúgy is szűk könyvtárak közül. Együttműködési megállapodásaink hosszú évekre garanciául szolgálnak. Ezek közül is leggyümölcsözőbb a Budapesti Bútoripari Vállalat 10. sz. Encsi Gyáregységével, az encsi Váci Mihály Gimnáziummal, az általános iskolával, a szakmunkásképző intézettel megkötött. Azt is elmondhatjuk, hogy nincs területünkön olyan szocialista brigád, mellyel ne volna kölcsönös munkakapcsolatunk, nincs olyan általános iskolai, gimnáziumi, szakmunkásképzős osztály, mely rendszeresen ne látogatná intézményünket. Mozgalmi tevékenységünkre is számot tartanak úttörők és KISZ-fiatalok.

Számunkra immár természetes, hogy gondos felkészülés előzte meg egy-egy iskolai osztály fogadását, hogy egy-egy vetélkedő előkészítő stádiumában is mi vagyunk az elsőszámú segítők, hogy mozgalmi és társadalmi ünnepek előtt igénylik a könyvtáraktól a gondosan megszerkesztett ünnepi műsoranyagokat, hogy elsősorban forrásanyagot biztosítsunk a készülő szakdolgozatokhoz és pályamunkákhoz.

A Kell a jó könyv olvasópályázat második meghirdetésére 1978-ban került sor. A lelkesedés és jelentkezés járásszerte nagy volt, az olvasási és pályázási kedv még nagyobb. Biztunk abban, hogy talán valakinek kedvez a szerencse, s nyer az országos sorsoláson. Nem sikerült. Sajnáljuk volna, ha kedvük szegül a lelkesedőknek, s megkerestük a módját, hogy helyileg jutalmazhassuk a legjobbakat. Ez a gesztus még szorosabbra fűzte kapcsolatunkat.

Az Olvasó ifjúságért 1981/82-re meghirdetett olvasópályázatát azért féltettük, mert hosszúnak találtuk a kétféves terminust. Valamivel ebből kellett tartanunk az érdeklődést. Levelezős, havonkénti forduló brigádpályázatra esett a választásunk, s ezzel a módszerrel valóban sikerült folyamatos érdeklődést biztosítani. Igaz, a fordulók

feladványainak megszerkesztése, az értékelés sok-sok munkát követelt, ám megértte. 300 fiatal szocialista brigádtag dolgozta végig a pályázatsorozatot. A legjobbnak, az OTP encsi szocialista brigádjának örömmel biztosítottuk a pályadíjat: egy egész napos sárospataki tanulmányi kirándulást autóbusszal. S a többiek természetesen nagyon szép könyvjutalmakat kaptak.

Legdédelgettebb „gyermekünk” az éppen tízéves költészet napi szavalóverseny-mozgalom. Idén április 6-án 150 felső tagozatos és KISZ-fiatal vett részt ezen a nagyszerű seregszemlén Encsről és vonzáskörzetéből, az elmúlt évek versenyzői létszámahoz hasonló számban. A színvonal évről évre nő, csodálatos verselőadásokat hallgathatunk. Az idei versenyen volt olyan versmondó KISZ-fiatal, aki ötödikes kora óta részt vesz ezen a bemutatón. Örömmelre, több szakmunkásképzős és munkásfiatal is köszönhetünk a benevezettek között. Ha az eltelt tíz év szavalóversenyeinek versátlatát 1500-nak vesszük, számszerűen is nagyszerű e mozgalom eredménye; hát még, ha hozzászámítjuk a költői életművekben való tájékozódást is!

Idéi nyáron kilencedik alkalommal szervezzük meg Telkibányán az ugyancsak nemes hagyományokra épülő olvasótáborot. Az ifjúság olvasóvá nevelésében ez a tiznapos turnus rendkívül fontos lehetőség, és a táborozó 60 gyereken messze túlmutató eredményű. Telkibányára jönni rang, szellemi gyarapodás és szórakozva tanulás.

Azon a tájon, melyet okkal-e, ok nélkül-e valaha „sötét Abaújnak” neveztek, az eltelt negyven év alatt sikerült fölragyogtatni a „szellem napvilágát”. Ha nem is lobog még egyformán az értelem tüze az emberi fejekben, hitünk szerint jó úton haladunk a valóban olvasó néppé válás útján. Ezen az úton konkrét értelemben is házhoz viszik az olvasnivalót.

Gulyás János

Nyári filmajánlatunk

1. NAPLO
GYERMEKEIMNEK
Magyar film
Rendezte: Mészáros Márta
Főszereplők:
Czinkóczi Zsuzsa,
Anna Polony,
Jan Nowicki,
Szemes Mari.

Mészáros Márta önéletrajzi motívumokból építette fel filmje cselekményét. Fő hősnének, egy fiatal bakfifis lánynak a szemével érzékelteti az 1949-től 1953-ig terjedő — politikai perekétől, letartóztatásoktól terhes — időszakot. A film a XIV. magyar játékfilmszemlén nagydíjat nyert.

2. KELLY HŐSEI I—II.
Mb. színes amerikai filmvígjáték
Rendezte:
Brian G. Hutton
Főszereplők:
Clint Eastwood,
Telly Savalas,
Donald Sutherland.

Kelly, az amerikai hadsereg tisztje megtudja, hogy a front másik oldalán — Clermontban — óriási mennyiségű aranyrudat őriznek. Felállítanak egy különleges alakulatot és megvesztegetéssel, fondorlattal beveszik a várost.

A tábornok azonnal a helyszínre akar sietni, érdelemdeket osztogatni! Kellyék még mielőtt „hősök” lennének, felosztják a kincsét és elszelleznek...

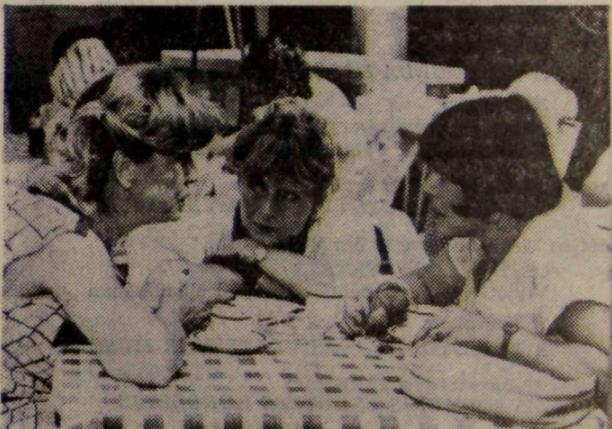
3. HÁZASSÁG SZABADNAPPAL
Színes magyar film
Rendezte: Mészáros Gyula
Főszereplők:
Moór Marianna,
Balázsovits Lajos,
Schütz Ila,
Bánsági Ildikó.

A csipkelődő történet kérdése: a házasság kiállja-e a próbát, ha a családtagok közül is van egy-egy „szabadnapos”. A nemrégiben elhunyt, közkeletű, jó humorú Romhányi József forgatókönyve a biztosíték arra, hogy Mészáros Gyula ezúttal „közönség-filmet” rendezett.

4. NŐS AGGLEGENY
Mb. színes szovjet filmvígjáték

Nős agglegény

Házasság szabadnappal

Kelly hősei I—II.

Rendezte:
Vlagyimir Rogojov
Főszereplők:
Larissa Udovicsenko,
Jurij Grigorjev.

Tamara, a csinos, elvált fiatalasszony vidéken, szüleinél nevelteti gyermekét. A vonaton megismerkedik Szergejjel, aki beleszeret Tamarába. A lány azonban nem bízik egy új szerelemben. A fiú, a család előtt a lány férjének adja ki magát. Az ebből származó bonyodalmaiból, a kialakuló igaz érzések oldják fel.

5. HÁROM FIVÉR
Mb. színes olasz film
Rendezte: Francesco Rosi
Főszereplők:
Charles Vanel,
Philippe Noiret,
Michele Placido

Az agg Donato, — édesanyjuk elhunytja miatt — hazahívatta fiait. Sorba érkeznek szülőfalujukba: a nagy hírű római bíró, a nápolyi nevelőtanár és a torinói munkás. Más és más élet van mögöttük, de egy dologban osztoznak: mindhármukat foglalkoztatják a mai olasz valóság nagy kérdései...

6. SZERZŐDES
Színes lengyel film
Rendezte:
Krystof Zanussi
Főszereplők:
Tadeusz Lomnicki,
Maja Komarowska,
Beata Tyszkiewicz

A film egy nagyszabású, látványos, forrongó menyegző során mutatja be a mai lengyel értelmiségi „elit” néhány tipikus képviselőjét. Demoralizáltságuk, korrup-

ságuk, erkölcsi lemezletelenedésük egy ifjú pár történetével szembesítve nyilvánul meg erőteljesen.

7. AZ EMBER, AKI LEZÁRTA A VÁROST
Mb. színes szovjet film
Rendezte:
Alekszandr Gordon
Főszereplők:
Rogyion Nahapetov,
Natalja Andrejcsenko.

Tűz üt ki a tengerparti kisváros vadonatúj szállodájában. Az illetékesek előbb gyűjtögetésre gondolnak, majd kiderül, hogy súlyos gondatlanságról van szó.

A nyomozó tiszt embertelenséggel, lelkiismeretlenséggel, és sok hazugsággal találkozik. Megdöbbenéssel tapasztalja, hogy az egyik elmarasztalható vezető, saját élettársá...

8. A KICSI KOCSI ÚJRA SZÁGULD
Mb. színes amerikai filmvígjáték
Rendezte:
Robert Stevenson
Főszereplők:
Helen Hayes,
Ken Barra,
Stefanie Powers.

A Kicsi a kocsit, de erős című filmben mezszeretett Volkswagen tér vissza. Ebben a kalandos víziókétkab.

Egy kis öreg hölgy merészen szembeszáll a gátlástalan üzletember törekvéseivel. Természetesen a kicsi kocsit segít neki! Ha kell a maga „feje” után száguld, vagy megleckézteti a nagyképű bulldózeret is...

Jegyzet

Kolozsvári Grandpierre Emil üdvözlése

A könyvhét egyik vendége Miskolcon Kolozsvári Grandpierre Emil lesz. Személyében olyan író üdvözölhet a város, aki műveivel elnyerte a széles olvasóközönség szeretetét, ugyanakkor legjobb művei a magyar próza kiemelkedő, klasszikus alkotásai közé tartoznak.

Sohasem volt behízelgő, az olvasók kegyét kereső író. Epp ellenkezőleg: kemény leckegető, leleplező, szatirikus, felvilágosító. Csak-hogy nem a mások vérségeit, ostobaságait, tévedéseit kájnál felmutató írók közé tartozik. Ha téves valóság-szemléletünket ostromozza, akkor legelőször saját élete tényeit tárja fel, személyes kudarcait elemzi, és ennek alapján mutatja fel tanulságait. A pályakezdés maradó értékei írásai, a Szabad-ság és a Tegnap, valamint az életét még egyszer szám-bavevő, egy kötetben is kiadott önéletrajzi trilógia (Az Utolsó hullám, Hullámtörők, Béklyók és barátok), a regény, a memoár és az esszé legjobb hagyományait egyesítő különleges teljesítmények.

A huszadik századi magyar történelem alakulásának kulcsát adják ezek az írások. Pedig a legtrikábban érintenek úgynevezett történelmi eseményeket. Szigorú-

an a magánélet rajzát adják: egy fiatalember útját követhetjük bennük, aki előbb a család, majd környezete, az úgynevezett közép-osztály, végül pedig az egész régi Magyarország szemleleti hálójában vergődik. Egész élete küzdelem azzal a világgal, amely nem ismerte a küzdelmet, amely elképzelte ideáit valóságosnak tartva próbált felszínre maradni. És minél távolabb került ez a világ a tényleges valóságtól, a benne élők annál nagyobb erővel ragaszkodtak illúzióikhoz. Világomlás, ki-sebbségi sors, semmi nem változott az illúzióknak ezen a világán.

Kolozsvári Grandpierre Emilét gimnazistaként éri szülővárosában, Kolozsvárott a trianoni fordulat, amely apja irreális elképzeléseit nemhogy korrigálná, de még konzerválja is. Ó franciáországi tanulmányútján találkozik a kijózanodás kény-szeirevel. Kétféle életritmus. életszemlélet, emberi kapcsolatterjesztés képe szembe-sítődik ekkortól műveiben. Apja alakjában — egy éle-tlen kerakjtában viaskodva vele — a magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb realista portréját alkotja meg. Vissza-visszatérve, más-más oldalról közelítve próbálja megfejteni ezt az embert, aki írásaiban az illúzióiba

zárkózó Magyarország jelké-pévé válik.

Az író örök lázadóként sehoh sem találja helyét, mert mindenütt a reális adottságokkal akar számot vetni: a valóságos tényekre, arányokra figyelmezteti saját magát és környezetét. Olvasói mégis ezt az író-t szeretik. Aki példát ad: saját illúzióival hogyan szám-mol le, hogyan tanult meg otthon lenni a valóságos élet valóságos viszonyai között. Ezért is tud szót érteni olvasóival. Mert az élet harmónikus-hasznos lelézéséhez kevés az illúzió, az csak a meneküléshez lehet elég. Az illúziókat fel is kell oldani, egyeztetni életünk menetét a valóságos adott lehetősé-gekkel.

Egy gazdag, sokrétű és sokszínű írói pálya egyetlen, bár lényegi meghatározója utalhatham csak ezzel a jegyzettel. De azt hiszem, Kolozsvári Grandpierre Emil esetében már rég nincs szükség a bemutatásra. Olvasóinak mindegyikében régóta kialakulhatott a kép írói vilá-gáról. A magam részéről legfeljebb arról a képről szerettem volna vallani, amely bennem él róla és közösségi tudatunkat meghatározó hatásáról.

Kabdebó Lóránt

